

- 164- Tesi que, més explícitament, es repeteix en A la Mare de Déu de Cura, poema de 1906 que després quedarà afegit a Segon llibre.... El fonament religiós i la temàtica estereotipada són l'excusa per oferir, amb el joc de paraules que possibilita el nom de la Verge, la imatge de Mallorca com a espai regenerador. La Mallorca que connecta amb el tipus de ruralisme de la Mare de Déu de Gràcia i de Bellull i on les "estranyes novetats" (v.7) ciutadanes no tenen cabuda si no deixen com a mínim de ser "estranyes", cosa que només es pot aconseguir si s'assimilen a la tradició que representa la Verge.
- 165- Jaume Bofill i Mates el reproduïx, en carta a Margarida Bofill de 19 de gener de 1905, de la col.laboració de Carner per a l'àlbum a Conrad Roure
- 166- En tota aquesta temàtica els altres poetes del grup segueixen de prop i amb un mínim retard, com de costum, els ensenyaments del mestre. Rafael Masó comença escrivint poemes verdaguerians com L'espina-vessa o Aquestos ulls vostres i a partir de 1904 i sobretot de 1905 es decanta per la influència carneriana. D'una banda, cercant la quotidianitat de determinades escenes del calendari litúrgic (El pessebre dels infants) o bíbliques (com en Una tarda, de 1904, una descripció estàtica i calmada del moment en què la Verge Maria està fent el sopar, o a Idili, de 1905, un diàleg pastorívol entre Sant Josep i la Verge Maria en què l'amor i la felicitat queden per damunt de les petits maldecaps casolans). De l'altra, amb poemes a la Mare de Déu, sense tant joc formal com l'amic (Oració a la Mare de Déu de la Esperança, Oració a la Mare de Déu de la llet, Oració a la Mare de Déu del Carme per l'ànima més

oblidada o A la Mare de Déu de la Pera). En aquest darrer, les similitud de projectes és total, malgrat que el resultat sigui inferior: la descripció física d'acord amb el nom de la Verge escollida, l'ús del sonet, la quotidianitat com a marc poètic, la difusió de determinats valors rurals, etc:

*"Oh Mare de Déu de la cara rodona
el llabi molsut i la galta bufada,
am la sotabarba de grossa matrona
i les mans am clots, com les d'una criada!*

*Oh Mare de Déu amb manto i corona
duts amb el descuit d'una dona dexada
portant el Jesús com vulgar minyona,
du al bras el cistell curull de comprada!*

*Oh Mare de Déu, ben pagesa de cara,
pagesa de mà i de cos més encare!
Ton posat és brusc, mes m'ensenyes la pera
tan plena de goig i amb tan gran placidesa
que si, las de pujar, placenta ella m'era
tant sols la pendria, de tu qu.ets pagesa."*

Cap a 1907, la seva religiositat poètica es decanta vers el franciscanisme en poemes com Retaules franciscans o Gris convent de Sant Francesc, cosa que en Carner no és externament tan evident. El 1904 Bofill i Mates encara concedeix una importància decisiva a l'element moralitzador (Lo sol matisa ta vestidura, Llum de Maria o A Santa Eulària), però també cau en els tòpics fixats per Carner: Joc de llum o A la Verge del Tura, tots dos ja de 1904, i Goigs a la Mare de Déu de l'Eola -publicats els 1906 a "Art Jove" i aprofitats posteriorment, amb variants a La muntanya d'ametistes-, amb idèntica descripció ("sou petitona y rodona", v.17) i la mateixa preponderància del fonament ideològic rural ("sou una Mare pagesa / y feu una olor de pa...", vs.25-26).

167- A més de les diverses opinions respecte a la novel-

la, la jerarquització es posa de manifest d'altres maneres. Per exemple, en les intervencions a l'Acadèmia Catalanista de la Congregació Mariana. En la sessió d'onze de novembre de 1903, Carner i Bofill surten en defensa de la poesia i en detriment de la prosa en un debat sobre el tema, cosa que es corrobora el setze de novembre de l'any següent quan, tot parlant de Cervantes, Carner afirma, segons la transcripció de l'acta, que "*may una obra en prosa, per bella que se vulga suposar, pot anar an el costat de La Iliada o La divina comèdia*".

- 168- Algunes de les ressenyes de l'època no dubten a considerar-lo tan bon narrador com poeta. Vid. per exemple el comentari d'"Il·lustració Catalana" a Deu rondalles... ("Déu rondalles de Jesús infant", per Josep Carner, "Il·lustració Catalana", núm.43, 27-III-1904, p.207). Així mateix ho dóna a entendre Francesc Pujols (BLADÉ, Francesc Pujols per ell mateix, op. cit., p.198):

"Com a prosador potser encara me l'estimo més perquè crec que és el millor no solament a Catalunya, sinó a tot Espanya, àdhuc quan escriu en castellà, que ja és tot el que es pot dir."

- 169- En aquests anys, la producció en prosa dels companys es redueix a Les banderes alegres de Rafel Masó, publicada el 1902 a "Vida". Una narració, a més, de finalitat moralitzant, típica de vetllada de Congregació i sense cap paral·lelisme amb la proposta carneriana.
- 170- Per a la catalogació dels textos de "Catalunya" i de "La Hormiga de Oro" vid. respectivament supra., p.314 i supra., ps.58-65. Completen l'enumeració els dos escrits apareguts a "La Renaixensa": Jochs Flo-

rales del segle XII (avans de J.C.) (12-X-1903) i Pròleg, pel gat (28-II-1904), aquesta última incorporada a Deu rondalles de Jesús infant.

- 171- Vid. l'apartat Novelistas didàctics, dins Escriptors cèlebres, "L'Aureneta", núm.92 (7-XI-1896), p.4.
- 172- Llibres, "Catalunya", núm.14 (30-VII-1903), p.95.
- 173- Tant pel que fa a la presa de postura de 1903 com a les matisacions que cal aplicar a l'evolució de la seva posició teòrica vid. Jordi CASTELLANOS, Josep Carner i la literatura narrativa, art. cit.
- 174- Informació, "Catalunya", núm.31-32 (juliol-agost 1904), p.174.
- 175- De la mateixa manera que el bisbe refusa obertament el "naturalisme viciós i fisiològic" (TORRAS, La tradició..., op. cit., p.74), accepta un concepte moral i religiós de naturalisme segons el qual l'art esdevé natural perquè se sustenta en el contacte amb la terra i amb la tradició (TORRAS, De la fruïció artística, dins Obres completes, volum XV, op. cit., p.29):

"La ingenuïtat de la forma, l'estudi directe de la naturalesa, la llibertat artística que amb son geni trenca el tirànic jou positivista que no li permet alçar el cap, són suposats per l'anàlisi que anem fent de la fruïció que experimenta l'home al contemplar la bellesa. El naturalisme, prenent la paraula no en el sentit que se li aplica com a distintiu d'escola, sinó en el veritable de conformitat amb la naturalesa, és el primer element que es nota en aquesta alta fruïció."

Un concepte de naturalisme per al qual aprofita, a la seva manera, la mateixa idea de Spencer sobre la superació del positivisme de què es val la novel·la modernista (vid. TORRAS, De l'infinit i del límit en l'art, ibid., ps.63-64). Des de "Catalunya", Joan

Alzina i Melis repeteix els mateixos postulats del bisbe (vid. la reproducció d'un dels seus discursos a Actualitats, núm.44, 30-IV-1905, ps.52-53) i en general es critica qualsevol cosa que pugui quedar condicionada per la llei del determinisme (vid., per exemple, Llorenç Mª ALIER, L'herència psicològica (estudi d'anthropologia), "Catalunya", núm.4, 28-II-1903, ps.145-153).

176- ORS, Per a epíleptics..., art. cit., p.309.

177- Llibres, "Catalunya", núm.1 (15-I-1903), p.48. Vid. també el comentari a Vària de Josep Pin i Soler (Llibres, "Catalunya", núm.12, 30-VI-1903, p.576). Quan més endavant Carner poleix la seva concepció de la llengua literària, la idea de fons respecte a aquest ruralisme continua essent la mateixa (Joseph CARNER, El Sot de l'Aremany, "La Veu de Catalunya", 4-X-1907):

"No. Cap llengua literària ha sigut may alterosa y ferrenya; tota llengua ho havia sigut quan de literària encara no n'era. No.ns interessa tenir la barbàrie de sons per caràcter ètnic. Volem que.l català sigui una llengua dolça, flexible, matisada, melòdica, no pas vertical, indòmita, almogavaresca. Volem ésser refinats en nostra pròpia llengua, y entengui's bé que mentres no hi hagi hagut una esplèndida floració d'esquisideses poètiques, no hi hauran galanies maestrívoles, sobiranes primors en la nostra feminitat; y per tant la civilitat romandrà asseguda y lluny."

178- Informació, "Catalunya", núm.25 (gener 1904), p.116.

179- Llibres, "Catalunya", núm.14, 30-VII-1903, p.96. Hi ha altres referències a Actualitats, "Catalunya", núm.12 (30-VI-1903), p.566; i a Actualitats, "Catalunya", núm.13 (15-VII-1903), p.41. Durant 1903 Carner també especula des de la seva revista amb

l'atribució del pseudònim: avança la seva condició femenina i assegura que no és de Barcelona ("Albert AGUILÓ", [CARNER], En R. Simon y Brunet, el de la crossa, art. cit., p.218).

180- "Rafael VALLÈS Y RODERICH", En Patufet versayre, art. cit., p.82. En un altre moment Pujulà i Vallès també es queixa dels impropis de Carner contra l'autora (F. PUJULA Y VALLÈS, A propòsits, "Joven-tut", núm.263 (23-II-1905), ps.125-127). La susceptibilitat existent obliga que des de "Catalunya" se li contesti de seguida (Actualitats, "Catalunya", núm.40, 28-II-1905, ps.57-58). En la ressenya teatral del mateix número hi ha altres crítiques a Pujulà (ibid., p.64).

181- José CARNER, Los jardines del Renacimiento catalán. "Víctor Catalá", "La Cataluña", núm.72 (13-II-1909), ps.91-92. Jordi Castellanos comenta l'article a Josep Carner i la literatura narrativa, art. cit., ps.37-38. Dos anys més tard la redacció de "Cataluña" manté la imatge fixada per Carner el 1909 ("Cataluña", núm.194, 24-VI-1911, p.397):

"Víctor Catalá es uno de los prestigios más alta y firmemente consolidados de la moderna literatura catalana. La eximia novelista ha alcanzado acá los merecidos honores de una extraordinaria popularidad por la energía y reciedumbre de su psicología, el fuerte interés dramático de sus fábulas y la tensión indeficiente de su estilo."

182- "PLAUTUS", [CARNER], A l'aguayt..., art. cit., núm. 23 (novembre 1901), ps.179-180. Més endavant les valoracions sí que s'han d'entendre com a conseqüència de la responsabilitat de Casellas a "La Veu de Catalunya": la glosa de 1906 d'Eugeni d'Ors titulada La ciutat i les serres i el seu pròleg de 1908 a La

muntanya d'ametistes de "Guerau de Liost", o els comentaris de López-Picó a "La Catalunya" (especialment a José Mª LÓPEZ-PICÓ, Los jardines del renacimiento catalán. Elogio de Raimundo Casellas, "La Catalunya", núm.12, 21-XII-1907, ps.3-4 i, lateralment, a José Mª LÓPEZ-PICÓ, Sus intelectuales y los nuestros, "La Catalunya", núm.9, 30-XI-1907, p.6, en què col.loca Ruyra i Casellas per damunt de Víctor Català i Narcís Oller). Sobre la relació entre Carner i Casellas vid. CASTELLANOS, Raimon Casellas..., op. cit., volum II, p.20. Concretament parla de les col.laboracions a "Catalunya" durant 1904 i de la traducció de 1903 al castellà de Les veremes de la por, feta pel poeta.

183- Vid. la ressenya de Quan se fa nosa a Informació, "Catalunya", núm.31-32 (juliol-agost 1904), p. 174; i la de Per la vida a Llibres, "Catalunya", núm.14 (30-VII-1903), p.95. El comentari de "Joventut" a Quan se fa nosa, encara el presenta com a "escriptor *poch menys que conegut dos anys enrera*" ("Joventut", núm.233, 28-VII-1904, p.483). Si més no, però, era clara la seva militància esquerrana a causa dels articles d'opinió a "Catalunya Artística" des de 1901, cosa que a Carner no passa desapercibuda (Llibres, "Catalunya", núm.14, art. cit.).

184- Naturalisme que, des del vessant literari, també podia ser assumit pels joves escriptors catòlics formats sota la influència del bisbe. Si més no és el cas dels redactors de "Vida" (vid. Jaume MASÓ I VALENTÍ, Quelcom sobre naturalisme, "Vida", núm.13, 30-VII-1902, ps.211-213; núm.14, 15-VIII-1902, ps. 226-228).

185- Se l'anomena a propòsit d'una reedició de L'Escanya-

- pobres i es considera que "el nom de l'autor és el millor reclam" (Llibres, "Catalunya", núm.17, 15-IX-1903, p.240).
- 186- Sobre Joaquim Vayreda vid. supra., p.464. Sobre Emili Vilanova vid. infra., ps.677-681.
- 187- "PLAUTUS", [CARNER], A l'aguayt..., art. cit., núm. 23 (novembre 1901), p.179. El criteri ve donat per la pròpia orientació de la revista, els redactors de la qual, referint-se a la seva persona, es declaren el 1903 "entusiastas admiradors del primer dels nostres novel·listas" (Novas y comentaris, "Montserrat", núm.39, setembre 1903, p.262).
- 188- Vid. la ressenya de Carner a Llibres, "Catalunya", núm.12 (30-VI-1903), ps. 585-586.
- 189- Vid. Joseph PIN Y SOLER, A un amic editor (fragment d'una carta-pròlech), "Catalunya", núm.1 (15-I-1903), ps.24-26. Quant al sonet, cal tenir present que Pin és l'antologista de Sonets d'uns i altres. Lateralment, la seva imatge també els va bé per a l'apropament amb Mallorca, ja que ell és un dels autors que ajuda a desvetllar l'interès pel paisatge mallorquí mitjançant les seves narracions a "La Veu de Catalunya".
- 190- Llibres, "Catalunya", núm.3 (15-II-1903), p.144. A propòsit d'Impresions de Pere Colomer i Fors. Ja anteriorment s'havia publicat la carta-pròleg de Pin i Soler a Vària (art. cit.) i l'article Sobre novel·las de Maragall (Prempsa, "Catalunya", núm.1, 15-I-1903, ps.25-26). Més endavant fins i tot fan propaganda del concurs de novel·la de l'Avenç" (Informació, "Catalunya", núm.27, març 1904, ps.129-130).
- 191- Vid. Jordi CASTELLANOS, La narrativa curta en el Modernisme, dins Actes del setè col·loqui interna-

cional de llengua i literatura catalanes. Tarragona-Salou, 1-5 octubre 1985, Montserrat, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1986, ps.159-190; o a CASTELLANOS, La novel·la modernista, dins MOLAS (dir.), Història de la literatura catalana..., op. cit., ps.547-559. Segons ell "sobre aquestes bases es comença a configurar el que seria la narrativa noucentista, que es presenta, per una banda, com a continuadora de molts dels aspectes iniciats pel Modernisme, però, per l'altra, fa una dràstica selecció de les opcions que se li presentaven" (ibid., p.558).

- 192- En un primer moment també es vol situar Prudenci Bertrana en aquest terreny, tot apropant-lo a Manuel Duran i Duran (vid. Dibuixants qu'escriuen, dins Actualitats, "Catalunya", núm.2, 30-I-1903, p.90). Bertrana mateix, però, tal i com succeeix amb Pous i Pagès, aviat se'n desvia (vid. supra., ps.451-452).
- 193- Llibres, "Catalunya", núm.1 (15-I-1903), p.48. L'obra també és elogiada des de "Vida" (núm.26, 15-II-1903, ps.29-30).
- 194- Joseph CARNER, En Manuel Duran y Duran, "Art Jove", núm.16 (31-VII-1906), p.250. Al final de l'article li publica Nostre pa de cada dia, una altra prosa del mateix caire.
- 195- Vid. la nota introductòria a Joan Rosselló, Diada d'hivern a Vallsecorrada, "Catalunya", núm.25 (gener 1904), p.9. Sobre Josep Carner i Joan Rosselló vid. supra. ps.441-444.
- 196- Sobre la narrativa de Rosselló i la seva connexió amb els corrents modernistes vid. CASTELLANOS, La novel·la modernista, dins MOLAS (dir.), Història de la literatura catalana..., op. cit., ps.559-560; i

Damià FERRA-PONÇ, Joan Rosselló de Son Forteza: versos i traduccions, "Randa", núm.10 (1980), ps. 131-141.

- 197- La primera citació és de ROSSELLÓ, Manyoch..., *op. cit.*, p.33. La segona, de Joan ROSSELLÓ, Brosta tardana, dins Ruralisme, *op. cit.*, p.50. Brosta tardana és el discurs als Jocs Florals de Viladrau de 1905 i un dels textos teòrics que complementen millor la pròpia obra. Entre altres coses, s'hi fa un balanç de l'èxit de Manyoch.... Significativament, allò que se'n destaca és la "*bellesa helènica del model*" (p.49) i el fet d'haver-lo publicat en un moment propici a aquest tipus de literatura.
- 198- COSTA, Pròlec, *art. cit.*, ps.10-12. Rosselló mateix aprofita certs moments del llibre per desmarcar-se d'alguns tòpics modernistes. Per exemple en la presentació de l'enginyer a La llegenda del vell palau. I a Del coster, en la divagació irònica sobre "*l'Hèroe, el Geni, el Sobrehumà, els grans sastres del pervenir*" (Manyoch..., *op. cit.*, p.134).
- 199- COSTA, Pròlec, *art. cit.*, p.13.
- 200- Vid. infra., ps.585-586. També pel que fa als altres prosistes seleccionats. Com a novel·lista, Manuel Duran i Duran no passa d'En Ton de la Muga, obra que ell mateix modestament subtitula Estudi per una novel·la. Claudi Planas i Font i Enric Paz no arriben a publicar-ne mai cap.
- 201- Actualitats, "Catalunya", núm.46 (30-V-1905), p.63. L'ús de la primera persona i de determinades expressions fan pensar que qui ho escriu és Carner. Una altra de les coses que s'hi destaquen és "*la ben trovada escassetat imaginativa*" (p.64).
- 202- ROSSELLÓ, Brosta tardana, *art. cit.*, p.46.

203- L'amistat es remunta segurament a la coincidència en el jurat del concurs literari organitzat el 1902 per "Montserrat", tot i que anteriorment Planas i Font havia estat un dels col.laboradors de "L'Aureneta" mentre Carner n'era redactor.

204- Per aquests motius Carner li reserva un lloc entre els autors seleccionats a De l'acció dels poetes a Catalunya, el qual, atenent únicament a la qualitat literària, seria possiblement immerescut (CARNER, De l'acció..., art. cit., p.204):

"En Claudi Planas i Font, simbolista, intrigat per l'ànima subtil y misteriosa de la naturalesa, arribà en obres com La plana caldejada, que tan agudament lloava En Soler i Miquel, a expressar ab finesa gairebé morbosa deliquis y anhels d'un misticisme panteista."

Sobre la seva vinculació als Jocs Florals vid. N. En Claudi Planas i Font, "La Veu de Catalunya", V, (1895), ps.224-225.

205- Segons "La Revista" "a inicis del noucents, al costat de Josep Carner i dels seus col.laboradors de la revista "Catalunya", contribuí [Planas i Font] al guany de la prosa catalana tot just desavesada del pintoresc popular, camí de la responsabilitat literària" (Claudi Planas, "La Revista", 2on semestre 1931, p.72).

206- Informació, "Catalunya", núm.25 (gener 1904), p.117.

207- Sobre Ruyra com a traductor vid. Joseph CARNER, Del Shakespeare en llengua catalana, "La Veu de Catalunya" (14-VIII-1907).

208- Per a la redacció de "Catalunya" Ruyra és, junt amb Alomar i Pujols, l'autor que justifica la vitalitat de la festa a la vista dels guardons de 1903 a Barcelona (Jocs Florals de 1903, "Catalunya", núm.9, 15-V-1903, p.388).

- 209- Text d'Emili Vallès publicat el 1935 i reproduït a "Presència", núm.299 (3-IV-1971), p.16. La consideració de Bofill és inclosa en la carta de 8 de maig de 1906 a la seva futura muller. El 1905, com a mínim, Carner fa una estada a Blanes a casa de l'amic. Així es desprèn de la carta que tramet a Bofill el dia cinc de setembre, en què, entre altres coses, li confessa que "*una senyora [la dona de Ruyral me vol casar ab una millonària]*". Sobre les visites, vid. Osvald CARDONA, Joaquim Ruyra. Resum biogràfic, Barcelona, Ed. Barcino, 1966.
- 210- Ja es coneixen, com a mínim, el maig de 1904, que és quan Carner el presenta a Costa i Llobera amb motiu de la conferència del darrer a l'Ateneu Barcelonès (vid. TORRES, Mn. Costa i Llobera. Assaig biogràfic, op. cit., p.246). Durant els mesos anteriors Carner cita algun cop textos inèdits de Ruyra. Senyal que els coneix de primera mà.
- 211- Molas ho afirma ben contundentment: "*I fins em temo que [Carner] s'inventà tot un narrador: Joaquim Ruyra!*" (Joaquim MOLAS, Quatre opinions sobre l'obra carneriana, "Avui", 25/26-XII-1980, p.25).
- 212- És l'argument principal de la seva dissertació de 20 de març a la Congregació Mariana titulada Crítica literària de Ruyra y de Mossèn Costa y Llobera.
- 213- Emili VALLÈS, L'autonomia del llenguatge, "Catalunya", núm.24 (30-XII-1903), p.549. En aquest sentit, Carner el bateja com a "*meravellós orfebre de la llengua catalana*" (Joseph CARNER, "El país del pler", "La Veu de Catalunya", 30-I-1907).
- 214- Informació, "Catalunya", núm.25 (gener 1904), p.117-118. L'article necrològic de Carner dedicat a Jaume Nogués i Taulet acaba essent una nova apologia del

llibre, que el finat rellegia quan va veure'l per darrera vegada. Les idees són complementàries respecte a les del text de "Catalunya", però encara hi és més evident la idea d'un misteri de la natura que pot resoldre's amb la fe religiosa ("Oleguer RECÓ", [CARNER], Soliloquis d'un bonhome. En Jaume Nogués y Taulet, "La Veu de Catalunya", 30-I-1906):

"Les Marines y boscatges, aquell llibre hont, además y per demunt de totes les perfeccions d'estil, de tots els primors de fantasia, de totes les maravelles de descripció, jo hi trobo com a encís refinadíssim aquella mena de clarividència que dóna als pensaments, a les imatges, a les visions, una extranya llum sobrenatural que ve de sentir acostar-se la Sobirana Mort; una mena de sol de pastor en lo intel·lectual, aquells raigs extranyament intensos que il·luminen el cel després de la posta, un instant..."

215-CARNER, De l'acció..., art. cit., p.204.

216- Els tres capítols apareixen en els números vint-i-set, vint-i-vuit i vint-i-nou, de març, abril i maig de 1904 respectivament. Sobre l'obsessió de Ruyra en el projecte vid. Tomàs GARCÉS, Conversa amb Joaquim Ruyra, "Revista de Catalunya", III, núm.22 (abril 1926), ps.353-367 (reproduït a GARCÉS, Cinc converses, op. cit., ps.11-26). Segons Osvald Cardona, "la intenció de naturalitat i fe cristiana ensems que la perfecció formal de la prosa [de La gent...] s'adeien als postulats de la revista de Josep Carner" (CARDONA, El temps de Josep Carner, op. cit., p.32). En el pròleg de La parada el seu autor confessa que "M'han mogut a publicar-los les instàncies d'una persona a qui en certa manera dec obediència, i les del meu bon amic el gran líric català en Josep Carner, que, més d'un any ha, va recaptar-me'n la promesa i d'ençà d'aleshores fa repicar

campanes anunciant la funció" (Joaquim RUYRA, Obres completes, Barcelona, Ed. Selecta, 1949, p.301).

217- VALLÈS, Records de "Catalunya", art. cit., p.100:

"Dins els intents de publicar obres de gran vol, recordem encara amb recança la publicació, interrompuda i no represa encara, de la novel·la La gent de mas Aulet de mestre Ruyra (...). Les confiances que ens feren concebre aquells tres capítols, publicats, respectivament, als números 27, 28 i 29 de «Catalunya» -i esmento els números per facilitar-ne el tast-, no mereixen pas d'ésser decebuts. Encara esperem que un bon dia mestre Ruyra es decideixi a realitzar el projecte de tal publicació, que em puc creure no pas totalment deseparat."

218- Els paral·lelismes amb Costa són nombrosos i ells mateixos provoquen la comparació. Dos exemples: Vallès a L'autonomia del llenguatge, art. cit., p.549 i Bofill en la seva conferència a la Congregació sobre Crítica literària de Ruyra y de Mossèn Costa y Llobera. Marfany ho té en consideració a Reflexions sobre Modernisme i Noucentisme, art. cit., p.60.

219- Són nombroses les citacions en què Ruyra demostra tenir una especial predilecció per Carner i la seva literatura. Vid. CARDONA, Joaquim Ruyra..., op. cit., p.86.; o la carta que tramet a Lluís Via el primer de gener de 1904, conservada a la Biblioteca de Catalunya, en què sol·licita que Carner sigui inclòs en la llista dels amics als quals vol que trametin un exemplar gratuït de Marines....

220- és el cas de Eretura, en què, davant el pressentiment de la mort, Jesucrist esdevé el veritable refugi ("Catalunya", núm.42, 30-III-1903, p.47). O De mala mena, rondalla poetitzada de to folklòric amb un clar ensenyament moral: els problemes i els mals no s'arreglen amb herbes ni amb fades perquè l'únic

que pot guarir ànimes és Déu ("Catalunya", núm.25, gener 1904, ps.89-96).

- 221- Amb els ulls posats en l'obra posterior però amb una opinió extensible als primers anys, Josep Pla afirma que "el virtuosisme li ha trivialitzat una mica la prosa" (Josep PLA, Josep Carner. Un retrat, dins Homenots. Tercera sèrie, op. cit., p.243).
- 222- Producció quasi del tot restringida a aquest any. Només cal observar la data de la gran majoria de textos dispersos i el fet que tant L'idili dels nyanyos com la major part de les Deu rondalles de Jesús infant apareguin el 1903 a "La Veu de Catalunya".
- 223- Joseph CARNER, Santa Rosa de Lima, "La Veu de Catalunya" (29-VIII-1906). El mot suprem d'en Romanones apareix en la secció de "La Veu de Catalunya" Soliloquis d'un bonhome, signada per "Oleguer Recó", el 25 de juliol de 1905.
- 224- Joseph CARNER, Sa cadireta de Madó Tonina. Fet esdevingut a la ciutat de Mallorca. El me contà don Toni Gaudí, "La Veu de Catalunya" (25-II-1905); "Oleguer RECÓ", [CARNER], Soliloquis d'un bonhome. La llotja de Mallorca, "La Veu de Catalunya" (22-VII-1905). Temps després el mateix pretext encara es repeteix en un altre conte (La cadireta, inclòs a La creació d'Eva i altres contes) i en un altre article (La ciutat sense ara, inclòs a Les planetes del verdum).
- 225- Joseph CARNER, Dahux y Erberga. Proemi d'una vella història, "La Veu de Catalunya" (31-XII-1903).
- 226- és el cas de Los alegres duendes, amb un argument típicament allisonador, o de Fábulas armenias, en què, amb plantes com a protagonistes, s'exalcen una sèrie de comportaments ètics que fins i tot s'l.lus-

tren, ni que sigui traint l'esperit popular armeni, amb citacions de l'evangeli de sant Mateu.

- 227- D'aquí que el registre continuï essent vàlid en anys posteriors, que és quan s'afiança aquesta estructura, mentre que la rondalla, més apta per a un període de formació, va perdent terreny. La utilització de l'apòleg medieval arriba al seu punt àlgid en contes com Els hostes del convent i Les dues vies de La creació d'Eva i altres contes (1922), llibre on en canvi el registre rondallístic ha desaparegut.
- 228- "Albert AGUILÓ", [CARNER], L' enamorada de Jaume Bofill, "Catalunya", núm.16 (30-VIII-1903), p.158. O en la gestació del locus amoenus a l'inici de Col.loqui.
- 229- CARNER, Dahux y Erberga. Proemi..., art. cit. No hi ha proves suficients com per dubtar de la veracitat de la informació, tot i que són prou coneguts els estratagemes de Carner a l'hora d'amagar textos propis darrera de fonts falses.
- 230- Joseph CARNER, Dahux y Erberga (III), "La Veu de Catalunya" (5-III-1904).
- 231- Ibid., capítol V (8-V-1904).
- 232- Els diversos capítols apareixen a "La Veu de Catalunya" amb títols diferents: Els peluts infectes, L'arribada del Roig, L'imperi dels peluts i Exeunt omnes. Tots junts constitueixen una sola narració, la qual, amb el títol del primer capítol, es publica sencera a Prempsa, "Catalunya", núm.14 (30-VII-1903), ps.90-94.
- 233- Hi ha altres moments en què els lerrouxistes reben explícitament aquest mateix qualificatiu. Per exemple a propòsit d'Adolfo Marsillach a Actualitats, "Catalunya", núm.16 (30-VIII-1903), p.184.

- 234- CARNER Exeunt omnes, art. cit.
- 235- Per als paral·lelismes amb Víctor Català vid. la lectura que Castellanos fa de la narració a Josep Carner i la literatura narrativa, art. cit., ps.40-41. També és interessant la relació que estableix amb el famós discurs de Maragall en què convida els joves a ser ambiciosos i demanar la lluna.
- 236- En la seva interpretació Castellanos compara amb Els sots feréstecs de Casellas (ibid., p.40).
- 237- Els quadrets s'editen, encara sense numerar, a "La Veu de Catalunya" entre setembre i novembre de 1903 repartits en sis trameses amb títol independent per a cadascuna: En una estació (6-IX-1903), Abont va anar a parar la dona rossa (17-IX-1903), Rareses que succeïren al quefe d'estació (26-IX-1903), La planeta (11-X-1903), La visió (14-XI-1903) i L'infant. Acabament (25-XI-1903). El títol genèric L'idili dels nyanyos no apareix fins a la tercera. Senyal que les dues anteriors -la primera si més no- són presentades amb valor autònom. No vol dir però que l'autor hagi decidit mantenir el fil argumental unitari a posteriori, tal i com succeeix en algunes novel·les modernistes. Com a mínim, no hi ha cap indicatiu que permeti sospitar-ho. Potser no és altra cosa que un estratagema més en la imitació paròdica de la narrativa del moment. Immediatament després de la publicació en el diari de la Lliga, "Catalunya" reproduïx el relat sencer a Prempsa, "Catalunya", núm.23 (15-XII-1903), ps.519-528. Sense títols i amb la divisió en vint-i-cinc quadrets numerats que es manté posteriorment. L'edició en volum independent porta data de 1903 i deu ser del mes de desembre. A més d'altres lleugeres variants, és la primera que

incorpora la dedicatòria a Josep Gassiot. "Catalunya" en fa propaganda des de gener de 1904, conjuntament amb altres obres de l'autor. És l'única per a la qual ofereix un preu especial per als subscriptors. A la premsa, tot es redueix pràcticament a la nota de presentació d'"Il·lustració Catalana", absolutament intrascendent (Llibres rebuts, "Il·lustració Catalana", II, 1904, p.31):

"Agrahim al jove y distingit poeta D. Joseph Carner l'envio d'aquexa narració, ben original y agre-dolsa, feta ab gran desembràs y en la que s'ajunta a una imaginació robusta aquella segona intenció pròpia dels humoristes septentrionals."

La primera lectura suficientment atractiva de l'obra és la de Manuel Carbonell, per a qui ha de ser entesa com a "reacció al transcendentalisme que senyorejava el món literari català de finals del segle passat i començaments d'aquest" i, per tant, com a "revers de la «moneda modernista»" (Manuel CARBONELL, "L'idi·li dels nyanyos" de Josep Carner, "Faig", núm.11, maig 1980, ps.11-14). Jordi Castellanos -que, tot i la cronologia, sembla la font originària de la tesi de Carbonell- confirma que el llibre ha de ser llegit "no com una incursió de Carner a la narrativa decadentista, sinó com una rèplica a aquesta; o, potser més en general, com una rèplica irònico-satírica, molt ben formulada, a la concepció del món inherent al pensament modernista" (CASTELLANOS, Josep Carner i la literatura narrativa, art. cit., ps.38-39). Amb anterioritat s'havia tendit a identificar-la amb el decadentisme i, per tant, a afegir-la al panorama de la narrativa modernista. Per a Maurici Serrahima, per exemple, "el que conté de més característic és un cert aire típica-

ment «modernista», que potser ve alhora de l'amargor prosaica més aviat deliberada de l'argument i de la manera com hi són jugades unes miserables flors" (Maurici SERRAHIMA, La prosa de Josep Carner, dins Josep CARNER, Obres completes, Barcelona, Ed Selecta, 1968, p.817). És la mateixa tesi que sosté a Dotze mestres, Barcelona, Ed. Destino, 1972, ps.261-281. Albert Manent ja observa la presència de trets típicament carnerians i esmenta la ironia com a element temperador, però dóna prioritat al "pessimisme aclaparador" del conjunt (MANENT, Josep Carner..., op. cit., ps.41-43). Osvald Cardona en canvi s'aparta de la línia habitual d'interpretació i la compara, sense gaire fonament, a la prosa d'Emili Vilanova (CARDONA, El temps de Josep Carner, op. cit., ps.35-37).

- 238- Així fan pensar-ho algunes incongruències ortogràfiques massa evidents o el lapsus del començament del capítol XXI en confondre el cap d'estació pel guardavies. Lapsus que no és subsanat en les edicions posteriors.
- 239- Les citacions són sempre de l'edició en llibre de 1903.
- 240- La mateixa contraposició que s'adverteix a El casament de la princesa Hildebranda o a El viudo, la marastra y la noya blanca y delicada i que, de fet, és freqüent en el conjunt de la narrativa decadentista.
- 241- Tal i com succeeix amb tots els seus llibres de narrativa curta, els textos havien anat apareixent amb anterioritat a la premsa. Concretament a "La Veu de Catalunya". Amb posterioritat també en tradueix diversos a "La Hormiga de Oro". Per al catàleg vid. supra., ps.565-567 i supra., capítol 1, nota 75.

242- Benet de Pomés en fa una lectura en la sessió de 15 de febrer de 1905 de l'Acadèmia Catalanista de la Congregació Mariana. Comenta les rondalles una per una d'acord amb la seva concepció moralista de la literatura i arriba a la conclusió, en paraules extretes de l'acta del secretari, que "*aquesta és la producció més bella de son autor y la de més transcendència moral*". En la mateixa línia, hi ha la ressenya anònima de "Revista Popular" -la publicació de mossèn Sardà i Salvany- reproduïda després a "La Hormiga de Oro" (Sección bibliográfica. "Deu rondalles de Jesús infant", "La Hormiga de Oro", XXI, núm.14, 2-IV-1904). Allò que destaca dels relats és "*lo sano intencionado del concepto moral que entrañan*". Anys més tard, encara hi ha indicis de sobrevaloració de l'obra des d'ambients religiosos. És el cas de Francesc Baldelló, que situa Deu rondalles... en el cim de la producció carneriana anterior a 1906 (BALDELLÓ, Aspectes poc coneguts..., art. cit., p.13). Ja en un altre context, cal mencionar també la ressenya no signada d'"Il·lustració Catalana" ("Deu rondalles de Jesús infant", per en Joseph Carner, "Il·lustració Catalana", II, núm.43, 27-III-1904, p. 207).

243- Macarrufas, "En Patufet", núm.19 (8-V-1904), p.14.

244- Per a Serrahima, "*haurien estat també una primera temptativa, destinada als infants i encara una mica ingènua en els recursos literaris, que preparava l'entrada en la narració breu*" (SERRAHIMA, La prosa de Josep Carner, art. cit., p.817). Albert Manent és un xic més condescendent. Per a ell, són "*gemmes d'una ironia finíssima a l'abast dels infants*" presentades amb un estil carnerià ja inconfusible, amb

una llengua més afinada que no a L'idili... i tributàries del clima modernista regnant (MANENT, Josep Carner..., op. cit., ps.55-56). A nivell purament divulgatiu vid. també Josep MASSOT I MUNTANER, Presentació, dins Josep CARNER, Deu rondalles de Jesús infant, Montserrat, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1984, ps.5-9.

245- Com s'ha d'entendre si no la frase que dóna inici a Epíleg, pel mosquit?:

"Lleuger, frisós, frèvol, subtil i maliciós, bolva alada, bri errant, punt imperceptible, partícula voleyadora, menudència incognoscible, salto, volo, danso, m'aturo, cello, murmuro, (murmuro, murmuro, murmuro)."

Les citacions són extretes de la primera edició.

246- Significativament Benet de Pomés, fidel a la seva metodologia crítica, considera que és la part més fluixa del llibre.

247- Sobre el poema Maravella vid. supra., p.289.

248- És el que no entenen els d'"Il·lustració Catalana", nova prova -ja succeeix el mateix amb Llibre dels poetes- que demostra la seva incapacitat per comprendre la veritable intencionalitat de l'obra de Carner. No els acaba d'agradar "la seva afició a manifestar-se constantment irònic, fins quan sembla que l'assumpto no hi diu gayre" ("Deu rondalles...", art. cit., p.207).

NOTES CAPÍTOL 5

- 1- Carner fins i tot varia la seva imatge externa, cosa que apunta "Rafael Vallès i Roderich" en una de les seves diatribes des de "Joventut", ja de 1905: "*Com que des de que no portes els cabells llargs ja t pen- ses ésser un home!*" ("Rafael VALLÈS I RODERICH", [pseudònim col·lectiu], En Patufet versayre, "Joventut", núm.260, 2-II-1905, p.83).
- 2- Joseph CARNER, Converses de n'Olaguer Recó, "Catalunya", núm.37 (15-I-1905), ps.5-9; núm.38 (30-I-1905), ps.5-8; núm.39 (15-II-1905), ps.5-9; núm.41 (15-III-1905), ps.5-8; núm.43 (15-IV-1905), ps.5-8.
- 3- Ibid., núm.37, p.9.
- 4- Ibid., ps.5-6.
- 5- Ibid., núm.41, p.6. No hi manca un toc de falsa modèstia, també ben carnerià (Ibid., p.6):
"Vostè és habil y erudit, amich Olaguer."
- 6- Ibid., núm.37, p.5. A part que el seu nom complet,

curiosament, sigui el d'Olaguer Recó i Guardiola.

7- Ibid., p.5.

8- Ibid., ps.6-7.

9- Ibid., p.8:

"Digui qu'al anar-se'n la Junta Permanent en bloc per a fundar el núcleu de «La Veu de Catalunya», féu bona obra a l'Unió Catalanista; els partidaris del moment se n'anàvan."

10- Ibid., p.8. La secció d'Actualitats del mateix número recull una nota on es posa de manifest, també irònicament, la irreversibilitat de la crisi per la qual atravesava el diari "La Renaixensa" -portaveu de la Unió- tot i el nomenament de Santiago Gubern com a nou director (El trist monòlech d'en Santiago Gubern, "Catalunya", núm.37, 15-I-1905, p.52). Sobre les crítiques a la política d'Unió Catalanista vid. també Joseph CARNER, Ens tornem bons, "La Veu de Catalunya" (11-XII-1906).

11- CARNER, Converses, art. cit., núm.38, p.7. "NO HI POT HAVER DUGUES ACCIONS POLITIQUES CATALANISTES", se'ns remarca, amb majúscules (Ibid., p.6).

12- Ibid., ps.7-8.

13- Ibid., p.8. I si algú en dubta, qué consulti l'evangeli (Ibid., p.8):

"«Seran totes les gents congregades devant d'Ell, y separará els uns dels altres, com el pastor segrega les ovelles dels cabrits. Y posará les ovelles A SA DRETA y els cabrits A LA ESQUERRA. Llavors dirà el Rey als qui estaran a sa dreta: Veniu benehits del meu Pare, possehiu el regne qu.us està parat o dispost des de el comensament del món!» (Mat. XXV 32, 33 y 34)."

Tot i les discrepàncies ideològiques, la relació de Carner amb els responsables d'"El Poble Català" és millor que no pas la que manté amb la gent de "Joven-tut". En part a causa de les coincidències estètiques